

Svin og antibiotika – en farlig cocktail

Svineproducenternes antibiotikaforbrug er et sundhedsproblem, som berører hele samfundet.

Professor, overlæge dr.med. Hans Jørn Kolmos, Klinisk Mikrobiologisk Afdeling, Odense Universitetshospital
E-mail: hans.joern.kolmos@ouh.regionsyddanmark.dk

ILLUSTRATION

Lars-Ole Nejstgaard

INTERESSEKONFLIKTER:

Ingen

Landbruget er i krise, og fødevarerministeren har bedudet hjælp fra staten. Argumentationen er den sædvanlige: Det er sundt for betalingsbalancen. Men er det også sundt for befolkningen? Inden man hælder flere støttekroner i landbruget, bør man se kritisk på, hvad det er for en produktion, man giver støtte til. Specielt svineproduktionen har brug for et grundigt serviceeftersyn.

Dansk svineproduktion har ekspanderet voldsomt i de senere år. Der er tjent mange penge, mens det gik godt, men ekspansionen har trukket et spor af miljø- og sundhedsproblemer efter sig. Et af de mest markante problemer er et voldsomt stigende antibiotikaforbrug, som har skabt en syndflod af resistente bakterier. Disse bakterier spredes nu fra svinestaldene og giver anledning til alvorlige infektioner hos mennesker. Eksempler på sådanne bakterier er meticillin-resistente stafylokokker (MRSA) og colibakterier med extended spektrum beta-laktamase-resistens. Svineproducenternes antibiotikaforbrug er dermed ikke længere et internt driftsøkonomisk anliggende, men et sundhedsproblem, som berører hele samfundet.

Forskningsverdenen har i årevis gjort opmærksom på risikoen ved det store antibiotikaforbrug i husdyrproduktionen, men landbrugets organisationer har været signaldøve. Myndighederne har reageret forsigtigt og tøvende, velsagtens fordi man er bange for at skade landbrugseksporten. Forskerne bærer selv en del af skylden for, at budskabet ikke er trængt igennem. Vi taler meget om risiko, men på en abstrakt måde, der ikke automatisk tages alvorligt hos modtagerne. Herregud, der er jo så meget, der er farligt. Forskerne har råbt »ulven kommer« i lang tid - er det ikke bare den sædvanlige akademiske jammer?

Nuvel, så lad os være konkrete og sætte kød og blod på risikoen. Og lad os som eksempel tage de resistente MRSA, som i disse år giver store behandlingsproblemer overalt i verden. MRSA er blandt de vigtigste sygdomsfremkaldende bakterier, og de tages alvorligt i sundhedsvæsenet - så alvorligt, at Sundhedsstyrelsen har udarbejdet særlige retningslinjer for, hvordan man håndterer patienter, som er smittet med MRSA. Et hovedelement er opsporing af smittede og om muligt fjernelse af bakterierne med et særligt behandlingsregime, den såkaldte search and destroy-strategi. Den vender jeg tilbage til.

I 2006 kom de første rapporter om, at en særlig stamme af MRSA-bakterier havde etableret sig i svinebesætninger i Holland. Undersøgelser har siden vist, at 40% af alle hollandske svin og 20% af svineproducenterne var smittede med de farlige bakterier. Den samme MRSA-stamme er siden også påvist i danske svinebesætninger. Vi ved ikke præcist, hvor udbredt den er, for veterinærmyndighederne har været meget tilbageholdende med at lave undersøgelser af danske svin. Men stikprøveundersøgelser tyder på, at vi nok ligger tæt på samme niveau som i Holland. Det betyder, at der kan være flere millioner smittede svin i Danmark. MRSA-bakterierne er nu begyndt at give infektioner hos dem, som passer svinene, og herfra vandrer bakterierne videre ud i samfundet. Her er tre eksempler fra den nyeste medicinske litteratur, som illustrerer, hvad der er ved at ske:

- 1) En ung landbrugspraktikant, som arbejdede med svin, fik foretaget en knæoperation. Efter operationen opstod der infektion i operationsåret med

” MRSA-bakterierne er nu begyndt at give infektioner hos dem, som passer svinene, og herfra vandrer bakterierne videre ud i samfundet.

Det er bemærkelsesværdigt, at stigningen i antibiotikaforbruget er sket samtidig med, at man har investeret massivt i nye staldanlæg og stadigt større driftsenheder. Man skulle forvente, at nye moderne staldsystemer fører til bedre hygiejne og dermed mindre behov for antibiotika, men det er gået stik modsat. Det ser ud til, at moderne svineproduktion under de nuværende stordriftsformer er afhængig af et højt og stadigt stigende antibiotikaforbrug. Det er ikke holdbart, hverken nu eller fremover.

svine-MRSA, det udviklede sig til livstruende blodforgiftning med nyresvigt. Patienten kom sig på et hængende hår.

- 2) Et nyfødt barn fik en livstruende lungebetændelse med svine-MRSA. Forældrene havde en svinefarm og var bærere af de samme bakterier, som også blev påvist hos svinene. Barnet kom sig efter intensiv antibiotikabehandling.
- 3) En patient fik under hospitalsindlæggelse påvist svine-MRSA i et fodsår. Smitteopsporing viste, at bakterien var spredt til fire andre patienter, og den fandtes også hos fem af hospitalspersonalet. En af disse boede på en svinefarm, men familien var ikke i direkte kontakt med svin. Yderligere smitteopsporing måtte opgives, fordi landmanden modsatte sig undersøgelse af svinene.

De tre sygehistorier viser, at svine-MRSA kan gøre mennesker alvorligt syge. I første omgang rammes landmændene selv, i anden omgang spredes bakterierne langt uden for svinestaldene og rammer helt sagesløse mennesker. For sundhedsvæsenet giver det en række store udfordringer: Skal man f.eks. isolere svineproducenter og deres familier og ansatte ved hospitalsindlæggelse for at hindre spredning af bakterierne til medpatienter og personale? Og hvordan forhindrer man, at social- og sundhedspersonale, som er gift med svineproducenter, spreder bakterierne på hospitaler, plejehjem og daginstitutioner? Sidst, men ikke mindst: Det undergraver hele vores forebyggelsesstrategi, som bygger på at holde smittetrykket i befolkningen nede ved en aktiv search and destroy-politik. Det giver jo ingen mening at opspore og forsøge at fjerne bakterierne fra folk, som arbejder i svinebesætninger med MRSA, for de bliver hurtigt smittet igen. Det er skruen uden ende, og det betyder i sidste ende, at antallet af smittede ude i samfundet stiger.

Hvordan skal man tackle dette kæmpeproblem? Det logiske vil være at angribe det ved kilden og forsøge at eliminere de faktorer, som betinger spredningen af MRSA og andre resistente bakterier i svinebesætningerne. Og her kommer man ikke uden om at foretage en drastisk begrænsning af antibiotikaforbruget i staldene, hvor bakterierne opstår.

De seneste års forskning har gjort det tiltagende klart, at husdyrs og menneskers bakterieflora er to tæt forbundne økosystemer. Resistente bakterier hos mennesker skabes ikke bare ved antibiotikabehandling af mennesker. Vi får dem også tilført i stor stil udefra gennem fødevarer og kontakt med dyr. Vi står midt i en global resistenskrise, som truer vores muligheder for at behandle kritisk syge mennesker med antibiotika. Hvis man skal gøre noget effektivt ved det, bliver man nødt til også at se kritisk på antibiotikaforbruget i hus-

dyrproduktionen. Det peger på et scenarie, hvor man kan tvinges ud i et principielt valg: Skal antibiotika prioriteres til behandling af syge mennesker eller til optimering af produktionsøkonomien i landbruget?

Der er en vej ud af problemerne: Økologerne har for længst påvist, at man kan producere fødevarer af høj kvalitet med et minimum af antibiotika uden at sætte produktionsøkonomien over styr. Her er noget at lære, men det er også klart, at der er langt fra nicheproduktion til stordrift. Der skal investeres massivt i forskning og udvikling af nye produktionsformer, som muliggør stordrift på et økologisk bæredygtigt grundlag. Og her kommer statens støttemidler ind i billedet. Øremærk støttemidlerne til udvikling af nye bæredygtige produktionsformer frem for at holde en produktion live, som ud fra en sundhedsmæssig og miljømæssig betragtning er problematisk. Sundhedsvæsenet bidrager gerne med ideudvikling. En del af de principper, som anvendes til at hindre smittespredning på hospitaler, kan formentlig også bruges i husdyrproduktionen.

Inden fødevarerministeren går til Folketinget og beder om penge til landbruget, kan det være en god ide, at han kigger indenfor hos sundhedsministeren, som administrerer konsekvenserne af svineproducenternes antibiotikaforbrug. De har meget at tale om.

Vi modtager meget gerne kronikforslag. Send din kronik som vedhæftet fil til ufl-debat@dadl.dk

Kronikken må fylde 7.800 tegn (optalt med mellemrum). Eventuelle spørgsmål kan rettes til Elizabeth Gatzwiller på 35 44 83 26 eller ega@dadl.dk

